

המורכבות והקושי בהכלת הקטבים – הפוגע/ת והנפגע/ת – בתוך בית הספר שוש צימרמן

במאמר זה אתייחס לנושאים הבאים:

- התפתחות ההתייחסות לתוקף ולקורבן.
- דוגמאות לפיצולים שונים שעושים פרטים ומערכת בין תוקף לקורבן.
- אתייחס לשאלה מדוע עושים את הפיצול?
- אגע במחירים ברמת פרט ומערכת של הפיצולים.
- ואסיים בתפקיד הפסיכולוג בפיתוח היכולת להכיל את הקצוות ברמת פרט ומערכת.

הדברים שאומר מתייחסים לעולם התוכן של הפגיעה המינית ומבוססים על הידע הקיים בתחום זה. לעניות דעתי ניתן להעתיק אותם כמעט ככתבן וכלשונן לזירות תוכן שונות בהן יש קורבנות ותוקפים.

לפני שאתחיל את דברי אבקש מכל אחד הקהל שיושב באולם לרשום לעצמו את האסוציאציה הראשונה שעולה אצלו כשהוא שומע את המילה קורבן, ואת האסוציאציה הראשונה שעולה אצלו כשהוא שומע את המילה תוקף. (לאסוף כמה אסוציאציות) נחזור לאסוציאציות אלה במהלך ההרצאה ונקיים עמן דו שיח.

את הרצאתי אתחיל בהסתכלות על ההתפתחויות שחלו במהלך 20 השנים האחרונות בכל מה שקשור לידע, לחוקים ולפרקטיקה בהתייחסות לקורבן ולתוקף.

אשתמש במטאפורה של מסך מחשב. הקורבן הופיע כחלון קטן על מסך המחשב בשנות ה-80 של המאה שעברה. The battered child syndrome, היא תופעה שהחלו לדבר עליה לראשונה באמצע שנות ה-60. אי אפשר לומר כי הקורבן היה על המסכים של כולם, כולל אנשי המקצוע. פתיחת החלון הייתה מותנית ביכולת לדבר את שפת המחשב, היכולת להתמודד עם סיפורים קשים. בהמשך יותר אנשים למדו את השפה והצליחו לפתוח את החלון. התוקף היה מחוץ למסכים. מבוגר, שהיה לכאורה גם מחוץ לעניינו כי אנחנו עוסקים הרי בילדים – וזה הספליט הראשון שעשינו. בהמשך התחילו להבהב על מסך המחשב הבזקים של הודעות מבלבלות. ההודעות דיברו על התנסויות מיניות ומשחקים מיניים בתוך קבוצת בני הגיל. התנסויות אלה חלקן הגיעו אף לבית המשפט. משפט שומרת למי שזכר, בערכאות הנמוכות שמר על הסדר במסך המחשב: הבנים הוגדרו כמלח הארץ והבת – מופקרת.

בערכאה העליונה הסדר הופר: על מסך המחשב נוסף icon חדש ונפתח חלון לפוגעים מינית. התפתח ידע על התופעה, תופעה כפייתית התמכרותית, ידע כיצד להבחין בין התנהגות מינית נורמטיבית לבין התנהגות פוגעת, פותחו נהלים ברורים להתמודדות. במערכת החינוך. הופיעו שני החלונות על אותו מסך והיה צורך לעשות הכרעות ערכיות בשאלה טובתו של מי קודמת הקורבן או התוקף? המערכת עשתה הכרעה ערכית ברורה והחליטה שטובת הקורבן קודמת, דבר שפתח את האפשרות להעביר את הפוגע לבית ספר אחר כאשר הקורבן חווה טראומה חוזרת ומתמשכת במפגש היום-יומי עם התוקף. לכאורה פתרנו את הבעיה של הכלת הקטבים (הצבנו שני חלונות על מסך מחשב אחד) ויצרנו אותה בשנית באפשרות שפתחנו להוציא את הפוגע מחוץ לבית הספר. אני רוצה לטעון כי הכלת הקטבים לא נפתרה כשהכנסו את הפוגע המיני

אל מסך המחשב, והיא לא בהכרח משתבשת כאשר מעבירים תוקף לבית ספר אחר.

בנקודת הזמן הזו בה אנו נמצאים נראה לי שניתן לפגוש במערכת החינוך את הוואריאציות הבאות של הכלה או הקאה/ספליט:

1. התמודדות והכלה של הקורבן ושל הפוגע
 2. עשיית פיצול בין הקורבן לפוגע
- על ידי הקאה של הקורבן והחזקה בפוגע (מלשון מקיא)
על ידי הקאה של הפוגע והחזקה בקורבן.

שלוש דוגמאות למקום בו אנו נמצאים בנקודת זמן זו

אתחיל בשלוש דוגמאות שהתרחשו אצלנו במערכת ובמקביל אעיר גם תהליכים רגשיים פנימיים של הקורבן ושל הפוגע.

מקרה ראשון התרחש לפני שנתיים. נערה שהייתה אז בכיתה ח' חשפה בפני הפסיכולוגית, ימים אחדים לפני חופשת הקיץ, שהיא נאלצה לעשות מין אוראלי בתלמיד כיתה ט'. ניסיונותיה של הפסיכולוגית להביא אותה להתלונן במשטרה לא עלו יפה (הפגיעה התרחשה מחוץ לבית הספר). הנערה סירבה לחשוף את העניין ואף הוריה התנגדו לכך. כיתה ט' עברה על התלמידה בלי שנצפו אירועים מיוחדים. התלמיד הפוגע עבר לחטיבה עליונה הנמצאת ביישוב שכן. שנה מאוחר יותר, עם כניסתה של התלמידה לכיתה י', החלה התדרדרות קשה במצבה. היא עשתה ניסיון אובדני ואושפזה במחלקה פסיכיאטרית. שם חשפה בפני המטפלים את הפגיעה שעברה, ובעיקבות העבודה הטיפולית, הגישה תלונה במשטרה על הפוגע. הפוגע נעצר למספר ימים ולאחר מכן נעצר במעצר בית, כשהשוטט איפשר לו לבקר בבית הספר. התלמידה הנפגעת התאוששה, ניסתה לחזור לבית הספר אבל לא הצליחה להתמיד בלימודים בשל נוכחותו של הנער הפוגע. עד לחודש לפני תום שנת הלימודים ישבה הנערה בבית ואילו הפוגע הלך לבית הספר מדי יום, כולל נסיעה לפולין, בשל החלטת צוות בית הספר כי מדובר בפעילות לימודית.

אני מבקשת לעצור לרגע ולבחון את שמתרחש בנפשה של הנערה. האמור בהמשך מבוסס על הכרות עם הספרות המקצועית המתארת את הדינמיקה הנפשית של נפגעי טראומה ובכלל זה קורבנות פגיעה מינית כרונית. בניסיון להבין מה קרה להם מחפשים הנפגעים פגמים בהתנהגותם. חיפוש זה הוא אוניברסאלי לכל נפגעי הטראומה. כאשר יש פגיעה מתמשכת הנטייה להאשמה עצמית מתגברת. בעקבות זאת מתפתחת הרגשה של רוע פנימי. הרגשה זו מתחזקת במהלך הזמן. תחושת הרוע מוזנת מבפנים ומבחוץ: לעיתים הסביבה עצמה מאשימה את הקורבן במה שקרה לו; התקפי הזעם ושאיפות הנקם של הנפגע מהווים מעין "הוכחה" לכך שאכן הוא רע; ואם הוא הפיק איזו שהיא הנאה מן הפעילות המינית שנכפתה עליו אזי גם זה מהווה עבורו סימן של רוע.

עם כל הקושי שבדבר הרי שתחושת רוע זו מאפשרת הישרדות: מצד אחד תחושת הרוע מאפשרת לקורבן להמשיך ולחיות במציאות. תחושת הרוע נותנת איזו תקווה כי "אם אהיה טוב אז הפגיעה תיפסק". למעשה קורבן ההתעללות מאמין שהוא אחראי לפשעי מעניו, וכי עצם קיומו דוחף אחרים לעשות דברים איומים. כשמדובר בהתעללות בתוך המשפחה, העובדה שהקורבן לוקח את הרוע אליו, מאפשרת לו לשמור על הקשרים הראשוניים עם הוריו. תחושת

הרוע היא זו ששומרת על מערכת היחסים ולכן לא קל לוותר עליה. כאמור, עבור הקורבן הקיטוע הזה בין טוב לרע הוא מנגנון הישרדותי.

קורבן משתמש במנגנון פיצול נוסף לצורך הישרדות - הדיסוציאציה. המצאות בו זמנית בשני מצבי תודעה ללא קשר ביניהם.

האמור לעיל מתייחס יותר למצבים בהם הפוגע הוא דמות הורית, וכאשר מדובר בפגיעה כרונית מתמשכת. אולם ניתן לייחס חלק מן המאפיינים הללו גם למקרה שתואר לעיל:

אני נוטה לשער כי סירובה של הנערה להתלונן במשטרה בתחילה נבע אולי מתוך תחושת אשמה על המעשה, בהמשך היא קיבלה מסר ממערכת בית הספר כי אכן מגיע לה עונש, לשבת בבית ולא לבוא לבית הספר. הרוע, לכאורה, הוצא החוצה והטוב נשאר בפנים.

מעניין לראות את התהליכים המקבילים בין הקיטוע שמתרחש בנפשו של הקורבן לבין הקיטוע שמשחק בתגובת בית הספר.

מקרה שני: תלמיד כיתה ו' עשה מעשה סדום בתלמיד אחר מכיתתו. האב של התלמיד הנפגע שחשף את הסיפור לאחר שיחה עם בנו, הגיע לבית הספר והפעיל לחץ על המנהלת להוציא את התלמיד הפוגע מבית הספר. הוא גם העביר את הסיפור לעיתונאי שפירסם את הדברים בעיתונות המקומית. בית הספר השעה את התלמיד הפוגע מן הלימודים לארבעה ימים, ובהמשך הודיע לאם, באמצעות היועצת שנשלחה לביקור בבית התלמיד הפוגע, כי הוא הועבר לבית ספר אחר. מעבר לכך, לא נעשתה שום שיחה עם הורי התלמיד הפוגע או עם הפוגע עצמו. בית הספר הוציא מתוכו את הרע ונשאר לכאורה רק עם הטוב.

בחינה של הדינמיקה הנפשית שמביאה תלמיד לפגוע מינית מעלה כי ביסוד הפגיעה עומד תהליך של פיצוי על תחושות חוסר אונים וחוסר ערך. תחושות אלה המלוות בצפייה שלילית מן החיים "אף פעם לא אוכל להצליח/שיקרה לי משהו טוב/ להשתנות וכו'", מהווה המניע לתחילתו של תהליך שבא לפצות את הפוגע על התחושות הקשות הללו, באמצעות המרתן בתחושת כוח ושליטה ובחווית סיפוק מיני.

הקאתו של התלמיד הפוגע מחזקת אצלו את הציפייה השלילית מן החיים, ואולי גם אצל התלמיד הנפגע מחזקת את תחושת האשמה והרוע, כי הנה בגללו חברו הורחק מבית הספר.

דוגמא נוספת ו"יצירתית" של אחד מבתי הספר שבין כתליו התרחש מעשה סדום של 2 תלמידי כיתה ט' בשני תלמידי כיתה ד' הייתה קביעה כי כל אחד מן הצדדים ילמד 3 ימים בבית הספר ויישב 3 ימים בבית. הפוגעים למדו בימים א,ב,ג, ובשאר השבוע ישבו בבית, ואילו הנפגעים למדו בימי ד,ה,ו ובשאר השבוע למדו בבית.

כשהטוב היה בפנים הרע היה בחוץ וכשהרע היה בפנים הטוב היה בחוץ.

עד כאן הבאתי דוגמאות לפיצולים שעושה מערכת בשל קושי להכיל את שני הקצוות. בדוגמאות, מערכת אימצה אל חיקה קצה אחד והקיאה את השני כשלעיתים הקושי הוא להכיל קצה אחד (קורבן) ולעיתים יש קושי להכיל קצה אחר (תוקף). הדוגמאות שהבאתי קיצוניות. לא מוכרחים להקיא קוטב אחד אל מחוץ לגבולות הפיזיים של המערכת. לעיתים שני הקטבים נשארים בתוך הגבולות הפיזיים של המערכת אך לא נמצאים בתוך הגבולות האמוציונאליים שלה. לעיתים הוצאתו של הפוגע מחוץ לגבולות הפיזיים של בית הספר חיונית

בשל הקושי להגן (רגשית ופיזית) על הקורבן או בשל הצורך להביא את הפוגע להבנה כי עליו להתחיל לקחת אחריות על מעשיו ולהפסיק להכחישם. גם במקרה מעין זה עדיין ניתן להכיל את הפוגע.

גם במערכת שלכאורה מכילה את הקורבן ואת התוקף ניתן לראות לעיתים שבעלי תפקידים שונים מגיבים בהתנהגותם באופן שהם מתבייתים על קוטב אחד. בשנה שעברה בדקו מדריכות היחידה את עבודתן. במסגרת זו רואינו מספר יועצות שבבית ספרן נחשפו אירועים של פגיעה מינית בקרב תלמידים. מעניין לציין כי היועצות ייחסו למנהלות נוקשות בכל מה שקשור לטיפול בתלמיד הפוגע כאשר הן עצמן צידדו בעמדה שיש לטפל בתלמיד הפוגע, להבין אותו. לכאורה ניתן לראות אנשים שונים במערכת לוקחים תפקידים שונים. מנהלת לוקחת תפקיד של שמה גבולות ואילו יועצת בתפקיד של המקבלת, האמפתית, הדמות הטיפולית. מעין פיצול בין השוטר הטוב לשוטר הרע. גם התפיסה הטיפולית שאנו מאמצים כי לא אותו אדם יטפל גם בפוגע וגם בנפגע פועלת לכאורה ברוח הפיצול. טבעי שבמערכת אנשים שונים ידגישו צדדים שונים. הדבר מתחייב לעיתים גם מתוקף התפקיד. יחד עם זאת המסר כי "רק היועצת או רק הפסיכולוג יכולים", מנציח את הפיצול, ואפילו נותן לא גושפנקא "מקצועית". באופן זה הדמויות המטפלות מוקאות אל הקוטב הטוב ושאר הדמויות בבית הספר מתבייתות על הקוטב הרע. פיצול זה הוא בעייתי לא רק בכך שהוא מעביר מסר של פיצול (הרע והטוב אינם יכולים לדור בכפיפה אחת) אלא גם כי הוא יוצר קושי ברמה האישית לכל אחת מן הדמויות המטפלות, ללא הבדל על מי מבין הקטבים היא מתבייתת. כל אחת מן הדמויות במערכת צריכה לבטא בתגובותיה רצף ומורכבות המעידים על גמישות ויכולת הסתגלות.

עד כאן הבאתי דוגמאות בוטות וברורות המעידות על עשיית פיצול. אני רוצה להציע עוד דוגמאות למנגנונים שהם יותר סמויים מן העין למסתכל מבחוץ אבל גם הם מעידים על קושי להכיל את הקצוות:

- הקטנה של המעשה במילים. "הטרדה מינית" במקום "מעשה סדום". בדרך זו יש למעשה ביטול של שני הקטבים והתכוונות אל האמצע
- המעטה במשמעות המעשה והפיכתו לנורמאטיבי. "גם אנחנו כשהיינו ילדים עשינו כך".
- לא לקרוא לדברים בשמם "עשית מעשה שלא יעשה". השימוש בשפה שטוחה, עמומה, גם הוא מבטל למעשה את הקצוות
- התעלמות מן הפוגע או מן הקורבן, בשל קושי לדבר על הנושא, או כל סיבה אחרת.
- התייחסות אל הפוגע "גם הוא קורבן"

השאלה הנשאלת היא מדוע זה קורה? מדוע אנשי חינוך ומטפלים מפעילים את מנגנון הפיצול במצבים בהם יש גם קורבן וגם פוגע?

אני מזמינה אתכם לחזור ולהסתכל באסוציאציות שלכם למילים קרבן ותוקף. בחנו כל אחת מן האסוציאציות, איזו קרובה אליכם יותר? האם אתם מרגישים צורך להרחיק אסוציאציה אחת ולקרר את השניה? האם אסוציאציות אלה מרמזות משהו על היכולת שלכם לקבל ולהכיל את הצדדים הקורבניים והתוקפניים של עצמכם?

קשה להכיל את הקצוות. הקושי מקורו גם בעובדה שהכלה נתפסת כהסכמה למעשים קשים. אולם להקשיב ולשמוע את סיפורו של ילד פוגע מינית ואף להבין כיצד הוא הגיע למעשה זה, אין פירושו הסכמה למעשהו.

בנוסף למחסום הקוגניטיבי הזה, החשש שמא הכלה תתפרש כהסכמה, הכלה קשה משום שהיא מחייבת את המכיל להתרוקן מן הסטריאוטיפים שלו. היא מחייבת אותו לפתח מודעות לפחדים שלו, לתקיעויות שלו, לנקודות העיוורות שלו ולקשיים שלו, ולעבד אותם. על מנת להכיל את הקצוות יש הכרח להתייחד עם הקצוות הללו בתוכנו ולקבל אותם כחלק מאיתנו, ואת המורכבות שמשתמעת מעצם קיומם. על מנת להכיל את הקצוות צריך האדם להיות פנוי להגיב אל המציאות החיצונית במקום אל המציאות הפנימית שמהדהדת אצלו במפגש עם המציאות החיצונית.

מהם המחירים ברמת הפרט והמערכת לעשיית הפיצול?

חשוב לבחון את המחירים ברמת הפרט והמערכת של התקבעות בקוטב אחד, של פיצול בין הקוטב הטוב לקוטב הרע.

ברמת הפרט, הנפגע או הפוגע: נפגע התעללות למשל מפתח "יצוג עצמי נוקשה מוגזם ומפוצל. הוא לובש חליפה, אם תרצו שיריון אבירים שהתאים לו בעת ההתעללות. אז היה לשיריון תפקיד השרדותי, הוא הגן עליו מפני הסקת המסקנה כי מי שמענה אותו הוא רע. בטווח הארוך, כאשר מי שעינה אותו לא עושה זאת יותר, שריון האבירים אותו הוא ממשיך ללבוש כבר לא מגן עליו אלא מפריע לו להסתגל למציאות המשתנה. השריון מאט את צעדיו, בולם את תנועותיו, כל דבר יכול להפיל אותו. ההגנה הזו שהוא שם על עצמו, מקבעת אותו בתגובות מסוימות, אינה מאפשרת לו גמישות, פוגעת בקריאת המפה, ביצירת מערכות יחסים אחרות.

על פי התפיסה של מלני קליין **תוקף** שאינו מוכל על ידי המטפלים שלו מעמיק את התקבעותו על קוטב אחד. הדבר מתרחש באמצעות מנגנון ההזדהות ההשלכתית. הפוגע שמרגיש רע מבפנים משליך את הרוע שלו על המטפל ומצליח להפעיל אותו. המטפל מגיב אליו למשל בתוקפנות או בדחייה. עמדה רעה פעילה זו כלפי התוקף מאשרת לו שאם המטפל רע אליו אז אכן באמת גם הוא עצמו, התוקף, רע.

ברמת המערכת בחירה בין ה"טוב" או ה"רע" והיקבעות על קוטב אחד גם היא מחזקת דפוסים נוקשים של המערכת. מערכת כזו מפסידה הזדמנויות להתפתח ברמה רגשית, לפתח תגובות מגוונות, מאבדת את היכולת לראות דברים ברצף. היא מחמיצה את ההזדמנות לעשות את השינוי, לצפות בו ולדעת שיש לה חלק בו.

מערכת כזו גם מעבירה מסר לפרטים שבה שהם נמצאים שם על תנאי. היא מערערת את תחושת הביטחון הבסיסי שלהם. "אני נשאר כאן כי אני לא קורבן/פוגע מיני. אם אהיה קורבן/פוגע לא יכילו אותי".

עד כאן הבאתי דוגמאות לפיצולים שונים ברמת פרט ומערכת, התייחסתי לשאלה מדוע זה קורה? בשרות מי עובד הפיצול? ודיברתי על המחירים של עשיית הפיצול ברמת פרט ומערכת. השאלה עמה אני רוצה לסיים היא כיצד בכל זאת מתמודדים? איך מכילים את הקצוות?

למה הכוונה במושג הכלה? המושג הכלה קיים בכל התפיסות הטיפוליות. ההבדל בין התפיסות נעוץ בשאלה

מה עושים עם החומר המוכל. הנדריקס, מי שהגה את תפיסת האימגו, מדבר על הכלה כעל: "the emptiness in the service of the other". מדובר ביכולת להקשיב לשני, לתת לו את המסר ש"אני עכשיו פה בשבילך". האתגר להכיל הוא במצבים כאשר הדברים אותם אנחנו צריכים להכיל מעוררים בנו קונפליקט, ובכל זאת אנחנו מצליחים לרוקן את עצמנו מכל אותם דברים המשרתים את הצורך לעשות פיצול, את העמדות ואת התחושות שלנו ואנו מכינים עצמנו כמיכל ריק. הנדריקס מדבר על מושג של הקשבה נדיבה – שפרושו אתה ששם עצמך במקומו של הזולת ללא שיפוטיות, מפנה לו מקום ומכיר בו. ואז התלמיד המוכל ירגיש שיש לו כאן מקום בטוח, שהוא יכול להגיד כל דבר. שהוא יכול לספר את הסיפור שלו.

קוהוט מדבר על empathic failure. כשלוך בתהליך הטיפול אינו נתפס ככישלון בפרשנות אלא ביכולת האמפתית.

להכיל את התלמיד פירושו קודם כל להכיל את המילים המייצגות את המעשה. חשוב לקרוא לדברים בשם. אומרים את המילים ונשארים בחיים, המנהלת, היועצת הפסיכולוגית, וגם הילד. איך זה קרה? מה עשית? איך הרגשת? מה חשבת? מה חשבת לאחר מספר שעות? מספר ימים? איך אתה מרגיש עכשיו? אין די רק בהצבת גבולות. אם לא ניתן לילד הפוגע הבנה והקשבה יקשה עלינו להזיז אותו מן המקום בו הוא נמצא אל מקום אחר. רק אם ניצור מסד של בטחון נצליח ליצור אצלו שינוי. הפוגע המיני ותוקפים בכלל נוטים להכחיש את מעשיהם או להקטין אותם. בתנאים של הכלה אם יצליחו להגיד "אני עשיתי כך וכך" זהו שלב ראשון בתהליך השיקום והשינוי. (הכלה לא עומדת בסתירה לבניית תוכנות מוגנות עבור התלמיד הפוגע שתסייע לו מבחוץ, באמצעות השגחה, להפעיל כוחות שליטה וריסון). הכלה גם קשורה לחמלה, ליכולת לראות בכל אחד את הילד הקטן שבו, ובמקרה שלנו הרי אנו מדברים על ילדים, ולהזמין את הילד הזה להגיע למקום בטוח. לגישה של מלני קליין, המטפל המכיל מפגיש את הילד עם דמות מיטיבה שמסוגלת למתן מבחוץ את תחושת הרוע הפנימי שהוא חש. ככל שהילד יפגש בחוויות חיוביות ופחות מתסכלות הוא יבין שהשד הטוב והשד הרע אינם נפרדים. אותו אובייקט שהוא מקור של חוויות חיוביות הוא גם מקור לחוויות שליליות. המפגש עם הטוב בחוץ הוא שממתן את תחושת הרוע.

חשוב גם להכיל את ההורים. הורים בסיטואציות שילדם פגע או נפגע מאוד מבוהלים, ההורים של הפוגע (אבל לעתים גם של הנפגע) מכחישים את המעשים או האירועים. ניתן לגייס אמפטיה לרגשי האשמה שמתעוררים בהם ולחדדה שלהם שמא הילד יהפוך לפוגע מיני סידרתי. להעמיד מיכל לרשות פוגע מינית זוהי משימה מאוד קשה, הדורשת עבודה על עצמנו.

את המיכל שלנו צריך לתחזק כל הזמן. המטאפורה של מכלי המים בירושלים מעבר לתיחזוק המיכל שלו, תפקיד הפסיכולוג הוא לסייע גם למערכת להכיל את שני הקצוות. מדובר בעבודה שתאפשר לבעלי תפקידים בתוך המערכת לזהות את ההדהוד הפנימי שיש לכל אחד במפגש עם פוגע ועם נפגע ולפתח תובנה למוזיקה שנוצרת במפגש הזה. בהמשך חשוב לבחון עם צוותים במערכת את הרווחים שיצמחו לפרטים ולמערכת כולה בהתמודדות המכילה – לעומת המחירים. הורים פועלים היום כקבוצת לחץ מאוד חזקה והם מקדמים תהליכי פיצול (הוצאת הרע/טוב מחוץ לכותלי בית הספר). האתגר הוא גם לעבוד גם עם הורים על המחירים של מה שנראה לכאורה פתרון טוב ונכון – הוצאת הרע החוצה.